

Peter Greenaway is de geobsedeerde gek (of : de visionair) die films maakt over systemen, structuren en extremen van het menselijk gedrag en zich daarbij vooral laat inspireren door de schilderkunst. Zijn films zitten volgestouwd met details die alleen voor de auteur een logische en rationele functie hebben. Om "Zoo", "Drowning By Numbers", "The Cook, The Thief, His Wife and Her Lover" en zijn ander werk door en door te begrijpen had je niet alleen een doctoraat in de kunstgeschiedenis nodig, een licentie wiskunde en germaanse filologie; ook zeven jaar geneeskunde en een getuigschrift van de hotelschool zouden van pas komen. Maar om zijn nieuwste film "Prospero's Books", een bewerking van Shakespeare's "The Tempest", makkelijk te verteren, moet je minstens Peter Greenaway heten, schilder en filmmaker zijn, en geboren zijn in Engeland, in het jaar 1942.

Eigenlijk misbruikt Greenaway "The Tempest" om al zijn obsessies te kunnen botvieren. Al is "The Tempest" natuurlijk een grillig, poëtisch stuk dat enorm veel interpretaties toelaat. Wij, die Shakespeare vaker lezen dan de krant, weten natuurlijk dat "The Tempest" het verhaal vertelt van Prospero, de hertog van Milaan, die samen met zijn dochter en met zijn boeken op een eiland wordt verbannen. Het leesvoer helpt Prospero niet alleen bij de opvoeding van zijn dochter, het schenkt hem ook magische krachten. Voor Greenaway zijn de boeken een voorwendsel om alle produkten van zijn obsessies uit te stalen, terwijl de magie hem toelaat voortdurend allerlei tovertruks uit te halen. Gelukkig is de film ook best genietbaar zonder dat je er alles van begrijpt. In Londen prijkte "Prospero's Books" in zijn openingsweekend trouwens op de tweede plaats van de toptien, juist na "Terminator II". Het zal dus allemaal wel zo erg niet zijn. Al waren er heel wat verstokte Greenaway-fans die afhaakten, toch is "Prospero's Books" nog altijd, of meer dan ooit, een typische Greenaway-film — een onopvallende storm van betoverende beeldcomposities die alweer weg zijn voor je goed en wel beseft wat je hebt gezien — maar in plaats van één rode draad met tientallen zijvertakkingen zijn er deze keer tiental-

'PROSPERO'S BOOKS' PETER GREENAWAY: "IK HEB TEVEEL SLECHTE FILMS GEZIEN"

len rode draden met honderden zijvertakkingen. Te veel van het goede voor de kijker die geen zware inspanning wil leveren. De makkelijkste oplossing is dan inderdaad Greenaway van arrogantie en pronkzucht te verwijten. Maar Greenaway maakt gewoon films over de dingen die hem bezighouden, op een manier die hem boeit en die hij prettig vindt. Hij heeft het nu eenmaal voor bloot, lijdt aan verzamelwoede en amuseert zich ver-

rot met zijn technische experimenten.

We lopen met een recordertje achter hem aan in het Rotterdamse Museum Boymans-van Beuningen enkele dagen voor de opening van de tentoonstelling over "The Physical Self", het menselijk lichaam, die hij daar als gastconservator opzet, en die nog loopt tot 12 januari. Met de geestdrift van een kind dat zijn nieuwste speelgoed toont, leidt hij ons rond in zijn inaan-

bouw zijnde expositie. Het lijkt wel een stilstaande film, net zoals zijn films veel weg hebben van bewegende tentoonstellingen.

Peter Greenaway: « Ik ben hier een hele serie beelden aan het verzamelen die hoofdzakelijk over het concept van het ideale fysieke zelf gaan : het lichaam in al zijn facetten. Het is de bedoeling dat de tentoonstelling als een soort verhaal functioneert. Het eerste wat de mensen zullen zien als

238 HUMO

Peter Greenaway : « In alle eerlijkheid : ik kijk liever naar schilderijen dan naar films. »

ten. Ik heb ook Prospero's echtgenote bedacht, al komt ze nauwelijks aan bod. In de film is zij het object van zijn anatomisch onderzoek. Je ziet hoe ze haar buik openplooit. Ze is gestorven tijdens de bevalling van zijn kind, en hij voelt zich schuldig voor haar dood. »

HUMO : Ze ritst haar buik open, en toont ons haar ingewanden.

Peter Greenaway : « Een heel sterk moment, nietwaar. »

HUMO : Ja, krachtig, maar vooral heel grappig. Is dat uw soort humor ?

Peter Greenaway : « Is het wel humor ? »

HUMO : Ik vraag het me af.

Peter Greenaway : « Het is een heel sterk moment, ik ben het met je eens. Shakespeare vermeldt in zijn tekst de geheime studies van Prospero. Als men in 1611 over geheime studies sprak, had men het dikwijls over anatomie. Daar stonden levenslange gevangenisstraffen op. Toen Rembrandt hier twintig jaar later met zijn anatomische studies bezig was, had zelfs hij veel problemen om aan de nodige lijken te geraken. Je kunt je dus inbeelden wat het in het katholieke Italië moet zijn geweest. »

HUMO : Het moment choqueert inderdaad, maar toen ik die vrouw haar buik zag open-

ploolen moest ik toch hard lachen.

Peter Greenaway : « Choqueren en spotten horen in dezelfde buurt thuis. Humor kan een manier zijn om een shock te boven te komen. De Engelsen hebben een gewoonte om ernstige en diepzinnige dingen via humor te verwoorden. Een film als "Life of Brian" van Monty Python is een heel sterk en interessant commentaar op religie. En in al zijn speelsheid is het heel diepgaand. Dikwijls krijg je de sympathie van het publiek door bepaalde situaties op een ironische manier, via humor, uit te leggen. »

Ondertussen staan we bij een doek van Hendrick Goltzius, en plots valt het oog van Greenaway op een detail uit het schilderij. « Kijk hier eens. Die kerel wordt de ogen uitgestoken. Hoe wreedaardig (diepe zucht). "Terminator II" is kinderspel in vergelijking hiermee. Dit is Juno, dat weten we omdat haar symbool een pauze is. Dat soort taal gaat verloren. Je moet haast een professor in de schilderkunst zijn om die symbolen te begrijpen, terwijl de mensen in de tijd dat dit werk onstond waarschijnlijk meteen wisten waarover de schilder het had. Kijk, hij geeft haar niet alleen zijn ogen, maar ook zijn testikels. Dat zie je. Ze zijn verborgen achter dat doek. En er wordt ook een erectie gesug-

gereerd achter dat doek. Het zit vol symbolen : al die opgerichte pinnen bijvoorbeeld. Het schilderij werkt op verschillende niveaus. Het demonstreert een moraal, vertelt een verhaal en er gaat een zekere prikkeling van uit. Er is seks en geweld. Precies dezelfde thema's als in de hedendaagse cinema. Ik vind die dingen niet uit. Het is huiveringwekkend. De ogen van de mensen uitsnijden om ze aan je vriendin te geven. »

HUMO : Komt er muziek bij deze tentoonstelling ?

Peter Greenaway : « Nee, er was geen tijd om er nog muziek aan toe te voegen. Het onderwerp vraagt ook niet echt om muziek. Voor de expositie die ik binnenkort doe in het Louvre, zal ik wel met muziek werken. Louis Anderson zal waarschijnlijk enkele composities schrijven. Hij en ik zullen trouwens binnenkort een opera doen : "The Baby of Macon", een macaber verhaal uit de jaren 1640. En eind '93 doen we een opera van vier uren in het operagebouw van Amsterdam, genaamd "The Death of Webern". Het is de bedoeling een verband te leggen tussen de dood van Anton Webern en die van John Lennon. Ik heb tien componisten gevonden van overal ter wereld die tussen 1945 en 1980 zijn vermoord. En in alle gevallen waren er dezelfde tien aan-

wijzingen : ze werden allemaal met een geweer neergeschoten, en allemaal met drie kogels. Alle componisten hadden rouwende weduwen die allemaal donkere brillen en een hoed droegen de eerste weken na hun dood. De componisten stonden allemaal overeind toen ze werden neergeschoten, het was donker en de moordenaars waren allemaal in het bezit van een Amerikaans paspoort. Gek hé. Da's dus duidelijk een Amerikaanse samenzwering tegen componisten. Daar gaat de hele opera over. Natuurlijk is het allemaal ironisch bedoeld. »

HUMO : U spreekt hier van een opera voor 1993. Hoever op voorhand is uw leven gestructureerd ?

Peter Greenaway : « Mijn agenda staat nu al vol tot eind '96. Naast de tentoonstelling in het Louvre, heb ik ook nog drie tentoonstellingen in Wenen over drie verschillende onderwerpen. Eind deze winter draai ik een film met de naam "55 Men on a Horseback". Daarna draai ik een film over anatomie, die zich afspeelt in de 30-jarige oorlog in Munster. Daarna is het tijd voor de opera, en daarna draaien we de laatste twee delen van de trilogie waarvan "The Cook and the Thief..." het eerste deel was. Deel twee heet "Love of Ruins" en het derde deel "The Man who met Himself". Voor de meeste van die dingen is het script al klaar en is ook de financiering zo goed als rond. »

HUMO : Het zou mij een ongemakkelijk gevoel geven dat mijn leven zover op voorhand is gepland.

Peter Greenaway : « Veel filmmakers staan vruchteloos te wachten tot ze nog eens kunnen draaien, maar ik weet nu al dat ik nog minstens vier films kan maken. Maar het is waar dat alles een beetje té goed vastligt. Ik weet bij wijze van spreken al waarmee ik op 29 september 1994 bezig zal zijn. En dat is wel enigszins verontrustend. Ik heb toch een béétje vrijheid nodig om ruimte te laten voor het toeval. »

Kurt Vandemaale.
(Foto's : Martien Van Beek)

"DROWNING BY NUMBERS"

film van Peter Greenaway
in originele versie met
tweetalige ondertitels
TELE 21
Zaterdag 23 november —
22.15 u.

241 HUMO